

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

VERBRUIKERSTUDIES

PUNTE: 200

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit die 11 bladsye en 'n antwoordblad.

INSTRUKSIES

1. Hierdie vraestel bestaan uit VYF afdelings, naamlik:
AFDELING A: Kortvrae (40)
AFDELING B: Voedsel en Voeding (40)
AFDELING C: Kleding (40)
AFDELING D: Behuising en Meublement (40)
AFDELING E: Praktiese komponent (40)
2. Al die afdelings is VERPLIGTEND.
3. Beantwoord AFDELING A op die gegewe ANTWOORDBLAD en plaas dit agter in die ANTWOORDEBOEK.
4. Nommer die vrae presies soos die vraestel genummer is.
5. Begin ELKE vraag op 'n nuwe SKOON bladsy.
6. 'n Sakrekenaar mag gebruik word.
7. Skryf slegs in swart of blou ink.
8. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A**VRAAG 1****MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

- 1.1 Verskeie moontlike opsies word verskaf as moontlike antwoorde op elke vraag. Kies die korrekte antwoord en maak 'n kruisie (X) oor die blok (A – D) langs elke vraagnommer (1.1.1 – 1.1.10) op die gegewe ANTWOORDBLAD. Geen punt sal toegeken word indien meer as een kruisie (X) per antwoord getrek word nie.

1.1.1 Watter een van die volgende voedsels bevat 'n lae GI?

- A Aartappels
 - B Piesangs
 - C Lemoene
 - D Melk
- (2)

1.1.2 Misleidende stellings op voedsel-etikette kan aanleiding gee tot ...

- A gesonde diëte.
 - B hoë voedselpryse.
 - C gesondheidsgevaar.
 - D gewigsverlies.
- (2)

1.1.3 Die inname van te veel sout kan ... veroorsaak.

- A anemie
 - B diabetes
 - C hoë bloeddruk
 - D hoë cholesterol
- (2)

1.1.4 Watter organisasie beoog om bewustheid van verbruikers se regte, verantwoordelikhede en onderhandelingsbevoegdheid deur opvoeding, inligting en promosies te bevorder?

- A Nasionale Verbruikersforum
 - B Advertensie Standaard Owerheid
 - C Suid-Afrikaanse Uitsaaikorporasie
 - D Suid-Afrikaanse Nasionale Verbruikersunie
- (2)

- 1.1.5 Gedurende 2007 het die regering 'n sisteem ontwikkel waar die Suid-Afrikaanse verbruikers opgevoed word om ingeligte finansiële keuses te maak. Dit heet die ...
- A Nuwe Kredietwet.
 - B Verbruikersgoedere Wet.
 - C Nasionale Kredietwet.
 - D Woekerwet.
- (2)
- 1.1.6 Identifiseer TWEE voordele van kredietverkope.
- 1 Rente is redelik hoog.
 - 2 Skuld word oor 'n tydperk versprei.
 - 3 Die verbruiker kan gesamentlik 'n aantal duur items koop.
 - 4 Kan nie meer koop as wat bekostigbaar is nie.
- A 1 en 2
 - B 2 en 4
 - C 2 en 3
 - D 1 en 3
- (2)
- 1.1.7 Desmond wil vir die eerste keer huis koop. Watter tipe lening moet hy voor aansoek doen?
- A Huurkoop
 - B Verband
 - C Langtermynkrediet
 - D Behuisingssubsidie
- (2)
- 1.1.8 'n Mode wat slegs gewild is vir 'n kort tydperiode, staan bekend as 'n ...
- A modeneiging.
 - B gewilde mode.
 - C modegier.
 - D klassieke mode.
- (2)
- 1.1.9 Die boodskap wat deur klere oorgedra word, staan bekend as ...
- A kommunikasie.
 - B verbale kommunikasie.
 - C eerste indruk.
 - D nie-verbale kommunikasie.
- (2)

1.1.10 Identifiseer die produk wat nie herwin kan word nie.

- A Plastieksakke
- B Groen glas
- C Nat papier
- D Koeldrankblikkies

(2)

(10 x 2) (20)

- 1.2 Kies die tipe belasting uit KOLOM B wat die beste by die belasting beskrywing in KOLOM A pas. Kies die korrekte antwoord en maak 'n kruisie (X) oor die blok (A – F) langs ooreenstemmende nommer (1.2.1 – 1.2.5) op die gegewe ANTWOORDBLAD. Geen punte sal toegeken word indien meer as een kruisie (X) per vraag getrek word nie.

KOLOM A BESKRYWING		KOLOM B TIPES BELASTING	
1.2.1	Belasting word per maand van werknemer se salaris afgetrek.	A	SIBW
1.2.2	Belasting wat betaal word nadat 'n persoon gesterf het.	B	Skenkingsbelasting
1.2.3	Die persentasie belasting wat 'n verbruiker op goedere betaal.	C	LBS
1.2.4	Indirekte belasting wat gehef word op sigarette en alkohol.	D	Aksynsreg
1.2.5	Belasting wat betaal word op monetêre geskenke van 'n waarde van meer as R30 000.	E	Boedelbelasting
		F	Belasting op toegevoegde waarde

(5)

- 1.3 Kies die nutriënt/bestanddeel uit KOLOM B wat die beste by die toestand/siekte in KOLOM A pas. Kies die antwoord en maak 'n kruisie (X) oor die blok (A – F) langs ooreenstemmende nommer (1.3.1 – 1.3.5) op die gegewe ANTWOORDBLAD. Geen punte sal toegeken word indien meer as een kruisie (X) per vraag getrek word nie.

KOLOM A TOESTAND/SIEKTE		KOLOM B NUTRIËNT/BESTANDDEEL	
1.3.1	Osteoporose	A	Onvoldoende yster
1.3.2	Diabetes	B	Tekort aan vitamien A
1.3.3	Skildklier	C	Te veel glukose
1.3.4	Anemie	D	Tekort aan kalsiumryke voedsel
1.3.5	Nagblindheid	E	Onvoldoende jodium
		F	Ysterryke voedsel

(5)

- 1.4 Kies die mode terminologie uit KOLOM B wat die beste by die beskrywing in KOLOM A pas. Kies die korrekte antwoord en maak 'n kruisie (X) oor die blok (A – F) langs ooreenstemmende nommer (1.4.1 – 1.4.5) op die gegewe ANTWOORDBLAD. Geen punte sal toegeken word indien meer as een kruisie (X) per vraag getrek word nie.

KOLOM A BESKRYWING		KOLOM B MODE TERMINOLOGIE	
1.4.1	'n Nuwe style wat deur mode-ontwerpers geskep word	A	Ontwerpe
1.4.2	Die buitelyne van 'n kledingstuk	B	Haute couture
1.4.3	Individuele verskille in 'n styl	C	Silhoeët
1.4.4	Die rigting waarin modes beweeg	D	Modeneiging
1.4.5	'n Aanvaarbare styl wat deur die meerderheid op 'n sekere tydstop gedra word	E	Mode
		F	Klassieke styl

(5)

- 1.5 Pas die beskrywing van 'n wetlike/kontraktuele dokument wanneer 'n huis gekoop word uit KOLOM B wat die korrekte term in KOLOM A. Kies die korrekte antwoord en maak 'n kruisie (X) oor die blok (A – F) langs ooreenstemmende nommer (1.5.1 – 1.5.5) op die gegewe ANTWOORDBLAD. Geen punte sal toegeken word indien meer as een kruisie (X) per vraag getrek word nie.

KOLOM A WETLIKE/KONTRAKTUELE DOKUMENT		KOLOM B BESKRYWING VAN DIE WETLIKE/KONTRAKTUELE DOKUMENT	
1.5.1	Koopakte	A	Huislenings wat sekuriteite vereis soos pensioen of voorsorgfonds
1.5.2	Oordragkoste	B	'n Dokument wat verklaar dat die huis bewoon mag word
1.5.3	Titelakte	C	Die aanbod om 'n huis te koop wat deur beide die koper en verkoper geteken word
1.5.4	Okkupasie sertifikaat	D	'n Dokument wat geregistreer word op die eiendom ten gunste van die bank waar die bank die geld aan die koper leen om die eiendom te koop
1.5.5	Verband	E	'n Dokument wat die oordrag van eienaarskap van verkoper na koper behels
		F	'n Dokument wat bewys dat die huis wetlik aan jou behoort

(5)

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B: VOEDSEL EN VOEDING**VRAAG 2**

2.1 Lys VIER riglyne om die risiko faktore van hartvatsiekte te voorkom. (4)

2.2 Lees die onderstaande gevallestudie en beantwoord die vrae wat volg.

Sally is 17 jaar oud en weeg 40 kg. Sy het 'n dieet gevolg om gewig te verloor. Gedurende maaltye sal sy haar kos wegsteek en later dit weggooi. As gevolg van dit het sy 20 kg verloor en het sy baie benerig geword. Sy het in die hospitaal beland en is gediagnoseer met Anorexia Nervosa.

2.2.1 Wat is Anorexia Nervosa? (3)

2.2.2 Watter gevolge sal die eetversteuring op Sally se gesondheid hê? (5)

2.3 Gee DRIE redes waarom dit belangrik is om voedsel ryk aan anti-oksidante in te sluit in 'n dieet van 'n persoon wat MIV positief is. (3 x 2) (6)

2.4 Verduidelik die verskil tussen voedselallergieë en voedselintoleransie. (4)

2.5 Lys DRIE voedsels vir 'n persoon wat aan die volgende voedselverwante gesondheidsprobleme ly daagliks moet inneem.

2.5.1 Anemie (3)

2.5.2 Osteoporose (3)

2.6 Vetsug hou 'n groot bedreiging in vir die moderne samelewing. Daar is 'n sterk verband tussen vetsug en ongewenste siektetoestande.

2.6.1 Definieer die toestand 'vetsug'. (2)

2.6.2 Identifiseer TWEE gesondheidstoestande wat verband hou met vetsug. (2)

2.6.3 Formuleer, met motivering, VIER riglyne om vetsug te voorkom. (4 x 2) (8)

TOTAAL AFDELING B: 40

AFDELING C: KLEDING**VRAAG 3**

- 3.1 Lys VYF boodskappe wat deur jong volwassenes se klere oorgedra word. (5)
- 3.2 Beskryf VIER faktore wat 'n invloed op modeveranderinge het. (8)
- 3.3 Hoe kan klere bydra tot die ontwikkeling van die selfbeeld van jong volwassenes? (6)
- 3.4 Lees die onderstaande gevallestudie en beantwoord dan die vrae wat volg.

Peter het 'n werk aanvaar by die plaaslike bank en hy wil graag 'n goeie eerste indruk op sy eerste werksdag maak. Hy kyk ook rond om sy huidige klerekas vir sy werk uit te brei.

- 3.4.1 Watter EEN van die twee uitrustings sal die beste keuse wees vir Peter om sy eerste werksdag aan te trek? Ondersteun jou keuse met DRIE goeie redes. (4)

- 3.4.2 Lys VYF riglyne wat Peter moet in ag neem wanneer hy sy nuwe klerekas uitbrei. (5 x 2) (10)
- 3.4.3 Behalwe dat Peter die uitrusting werk toe kan aantrek, maak EEN voorstel na watter geleentheid Peter beide uitrustings kan aantrek. Verskaf EEN rede vir elke voorstel. (2 x 2) (4)
- 3.4.4 Peter en sy vriende verkies om handelsname te kies as hulle klere koop. Noem DRIE populêre handelsname wat in Suid-Afrikaanse winkels verkoop word. (3)

TOTAAL AFDELING C: 40

AFDELING D: BEHUISING EN MEUBLEMENT**VRAAG 4**

4.1 Lees die onderstaande gevallestudie en beantwoord die vrae wat volg.

Linda en Thabo en hul twee voorskoolse kinders het vir vyf jaar 'n woonstel gehuur. Hulle besit nou voldoende fondse om 'n deposito op 'n huis te maak.

- 4.1.1 Lys VYF finansiële uitgawes wat elke Suid-Afrikaanse huiseienaar elke maand moet betaal. (5)
- 4.1.2 Noem VYF addisionele uitgawes wat in ag geneem moet word wanneer die gesin na hul eie huis trek. (5)
- 4.1.3 'n Vriend het voorgestel dat hulle die dienste van 'n eiendomsagent moet gebruik. Lys DRIE dienste van 'n eiendomsagent. (3)
- 4.1.4 Linda en Thabo het 'n huisverband (lening) van R150 000 van die bank bekom met 10% rentekoers per jaar. Werk uit hul eerste maand se rentekoers betaling. (5)
- 4.2 Vir 'n koopskontrak om bindend te wees, moet dit aan sekere algemene vereistes voldoen. Verskaf VYF vereistes wat 'n kontrak bindend maak. (5)
- 4.3 Die verbruiker het sekere regte in verband met munisipale dienste. Noem VIER van hierdie regte. (4)

- 4.4 Jy weet nie of jy 'n elektriese of gasstoof/oond moet koop nie. Bestudeer die onderstaande ooreenkomste en beantwoord die vrae wat volg.

Gas	Elektries
• Koste is laer.	• Hoë gebruikskoste
• Kan gebruik word as elektrisiteit af is.	• Benodig 'n sisteem as elektrisiteit wat verskaf word af is.
• Goeie grootte vir 'n groot gesin vir dieselfde hoeveelheid geld.	• Grootte van oonde is kleiner vir dieselfde hoeveelheid geld as wat vir 'n gasoond betaal word.
• Is losstaande	• Kan ingebou wees
• Het gas spruitstukke (<i>jets</i>)	• Het soliede plate
• Waarborg	• Waarborg
• Selfreinigingsoond	• Vlekvrye staal; maak maklik skoon
• Gassilinders word buite gestoor.	• Elektrisiteit word direk aan hoofkrag gekoppel.

- 4.4.1 Kies EEN van die stowe/oonde wat geskik is vir 'n groot familie met klein kindertjies, geen ekstra hulp het nie en waar beide ouers werk. Verskaf DRIE redes vir jou keuse. (4)
- 4.4.2 Jy betaal vir die oond by wyse van bêrekoop. Wat beteken bêrekoop en hoe verskil dit van afbetalingskoop? (5)
- 4.4.3 Maak VIER elektrisiteitbesparingsvoorstelle wat deur Suid-Afrikaanse verbruikers toegepas kan word om elektrisiteitgebruik in hul huishoudings te verlaag. (4)

TOTAAL AFDELING D: 40

AFDELING E: PRAKTIESE KOMPONENT OP VOEDSEL, KLEDING EN SAGTE MEUBLEMENT PRODUKTE**VRAAG 5**

- 5.1 Verduidelik elk van die volgende prosesse wat gevolg word as 'n kleinskaalse produksieonderneming begin word.
- 5.1.1 Keuse van produk
- 5.1.2 Beplanning
- 5.1.3 Implementering en evaluering (3 x 2) (6)
- 5.2 Jou produk sal nie verkoop as niemand daarvan bewus is nie. Beskryf die vereistes vir 'n advertensie wat sal verseker dat jou produk raakgesien sal word. (6)
- 5.3 Verduidelik die korrekte hantering en kontrole van voorraad in 'n onderneming. (8)
- 5.4 Lys VIER voorbeelde van onregverdigde diskriminasie wat in 'n werksplek kan plaasvind. (4)
- 5.5 Verduidelik die volgende kortliks:
- 5.5.1 Wet op Arbeidsverhoudinge
- 5.5.2 Wet op Beroepsgesondheid-en-Veiligheid (2 x 3) (6)
- 5.6 Die produk wat jy vervaardig is duurder as ander eenderse produkte of ander eenderse produkte by winkels. Meld VYF strategieë wat jy kan gebruik om jou kostes te verlaag. (5)
- 5.7 Lys VYF essensiële riglyne/kriteria vir die verpakking van 'n produk. (5)

TOTAAL AFDELING E: 40**GROOTTOTAAL: 200**

VERBRUIKERSTUDIES**ANTWOORDBLAD****AFDELING A****NAAM:****GRAAD 12****VRAAG 1.1**

1.1.1	A	B	C	D
1.1.2	A	B	C	D
1.1.3	A	B	C	D
1.1.4	A	B	C	D
1.1.5	A	B	C	D
1.1.6	A	B	C	D
1.1.7	A	B	C	D
1.1.8	A	B	C	D
1.1.9	A	B	C	D
1.1.10	A	B	C	D

(10 x 2) (20) **VRAAG.1.2**

1.2.1	A	B	C	D	E	F
1.2.2	A	B	C	D	E	F
1.2.3	A	B	C	D	E	F
1.2.4	A	B	C	D	E	F
1.2.5	A	B	C	D	E	F

(5 x 1) (5) **VRAAG 1.3**

1.3.1	A	B	C	D	E	F
1.3.2	A	B	C	D	E	F
1.3.3	A	B	C	D	E	F
1.3.4	A	B	C	D	E	F
1.3.5	A	B	C	D	E	F

(5 x 1)(5) **VRAAG 1.4**

1.4.1	A	B	C	D	E	F
1.4.2	A	B	C	D	E	F
1.4.3	A	B	C	D	E	F
1.4.4	A	B	C	D	E	F
1.4.5	A	B	C	D	E	F

(5 x 1)(5) **VRAAG 1.5**

1.5.1	A	B	C	D	E	F
1.5.2	A	B	C	D	E	F
1.5.3	A	B	C	D	E	F
1.5.4	A	B	C	D	E	F
1.5.5	A	B	C	D	E	F

(5 x 1)(5) **TOTAAL****40**

